

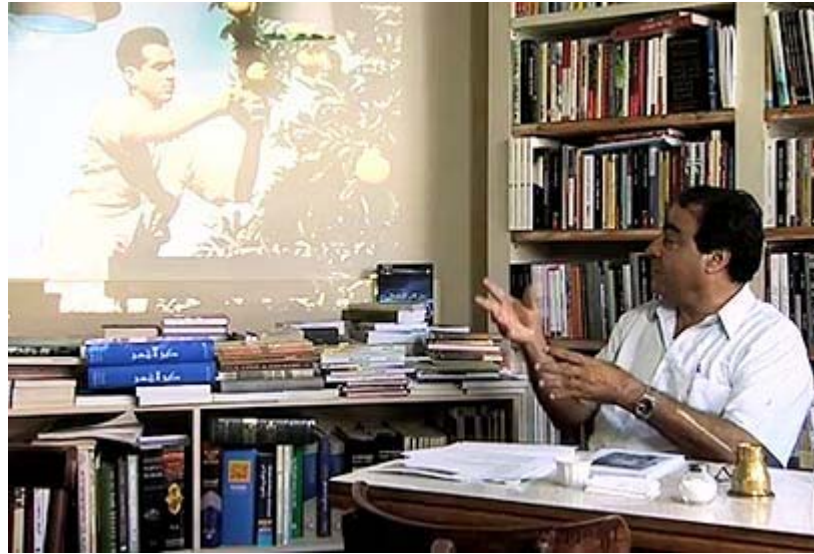
תפוז קטן ורקוב

"ג'אפה", סרטו של אייל סיון, לא מביא אמירה חדשה אלא חוזר על אותן תובנות בדבר יחסי ישראלים-פלסטינים שנשמעות כבר שני עשורים לפחות. שמוליק דובדבני לא מבין על מה המהומה שמוליק דובדבני

ועדת המדרוג

סרטו של אייל סיון, "ג'אפה", מבקש להביא את סיפור ההשתלטות הציונית על הארץ הזאת דרך סיפורם של תפוזי יפו. כזכור, כבר לפני כשנתיים ועוד לפני שצולם, עורר הסרט שערורייה ציבורית ופוליטית, שבעטיה החליט סיון [למשוך את בקשת התמיכה](#) בפרויקט מהגוף המממן, קרן רבינוביץ' לאמנויות. מה חבל על כן, שמדובר היה בדיעבד על רוב מהומה על מאומה.

מתוך "ג'אפה". ללא תובנות מאירות עיניים

[בראיון שהעניק באתר זה](#) בסוף השבוע האחרון, קונן סיון על מיתוגו כ"אנטי ישראלי" ו"אנטי ציוני". מצער לראות שדבר מהחשיבה הפוליטית הרדיקלית שלו לא התגלגל אל סרטו "ג'אפה" ששודר אמש (שבת) בערוץ 8 ומציע הגות פוסט-ציונית ופוסט-קולוניאליסטית מהסוג השחוק.

נכון, ההיסטוריה הציונית נבחנת הפעם באמצעות דימוי, פרי התפוז, אבל התובנות אליהן מגיע סיון - בהחלט לא מאירות עיניים.

ראיון עם היוצר

אויב הציבור מספר אחת / מרב יודילוביץ'

לבמאי אייל סיון יש ביקורת חריפה על הקולנוע הישראלי שמדחיק את הכיבוש, השמאל שמעדיף לשתוק והמדינה ששקועה בהרס עצמי. אבל אל תחשבו שהוא נהנה להיות פרש בודד. "בכל העולם אני זוכה להכרה וכשאני מגיע לפה אני כלב", הוא אומר

[לראיון המלא](#)

התזה, בקצרה, היא כזו: התפוז שסימל בעבר את פלסטין, הפך אחרי 1948 לסמלה של מדינת ישראל המתחדשת. המיתוג של "תפוזי ג'אפה" הבליט דימויים אוריינטליסטיים - זיהויו של היהודי המערבי עם קדמה ועם פריון האדמה - והדיר את נוכחותו של היליד. כך, בעבור הפלסטיני, נותר התפוז, מאז הנכבה, למייצג של זכרון ארץ אבות, ופרדסי פלסטין - למושא של געגועים והתרפקות מיתית. הפרדסים, שהעבודה בהם ייצגה אופציה (שהלכה והוכחשה) של שיתוף פעולה יהודי-ערבי, נעקרים היום מטעמים ביטחוניים וכלכליים.

כדי לעבות את הטיעון הטריח סיון גלריה של אוצרי אמנות, צילום והיסטוריונים, ישראלים ופלסטינים, כדי שינתחו סדרה של דימויים-צילומיים, סרטוני תדמית ציוניים, כרזות וציורים. בנקודה זו שבה הופך "ג'אפה" להרהור על משמעות הדימוי, נחשפת שטחיותו.

כן, האמנות הישראלית של התקופה אכן הפגינה יחס אוריינטליסטי ליפו. אכן, סרטי הריאליזם הציוני יצרו אידאליזציה של הגבר והאישה הציוניים, ותצלומים מן המאה ה-19 משקפים נכוחה את השיח הקולוניאליסטי שלפיו פלסטין היא "ארץ מפגרת" שרק מחכה למערב שיבוא ויגאל אותה. שיח מוכר מזה שני עשורים לפחות, שנטחן כאן כאילו נשמע לראשונה.

נאמר כבר הכל

למרבה הצער, אפילו השימוש בפרי הדר האדמוני כמטאפורה למהלכים ההיסטוריים והאידאולוגיים שפקדו את ארץ ישראל מאז סוף המאה ה-19 אינו מקורי במיוחד, שכן כבר לפני עשור, יצר עמוס גיתאי את "בארץ התפוזים" (1998), שבו הביא את ההיסטוריה של העימות הציוני-פלסטיני מבעד לפרספקטיבה הכלכלית הקשורה בענף הפרדסנות.

גלריית הצלמים, ההיסטוריונים ואוצרי האמנות לא מסייעת לסרטו של סיון

חשוב להבהיר: "ג'אפה" אינו סרט רע וגם לא סתמי. לבו במקום הנכון. די להאזין למונולוגים שנושאים בו המשורר חיים גורי ופלאח פלסטיני חרוש קמטים אחד הנזכר בערגה בריח פרדסי יאפא (יפו) כדי להתרגש באמת. אך כ"פרויקט פוליטי אסתטי", כהגדרתו היומרנית של המחבר את עבודתו בראיון הנ"ל, אין בו דיון - לא בזיכרון ולא בקולנוע.

שלחו להדפסה

ביקורת

כרזת פרסומת ל"ג'אפה". האידאל הציוני השחוק צילום: ערוץ 8

לחצו כאן להגדיל הטקסט

סרטי תעמולה ציוניים אינם מזמינים דיון מורכב, וממילא אין כל היגיון בהזמנתם של היסטוריונים פלסטינים לעשות כן.

במובנים רבים, "ג'אפה" מייצג את מה שניתן לכנותו כ"תסמונת עץ לימון" (הכוונה ל**סרטו של ערן ריקליס**, על עקירת פרדס לימונים של אלמנה פלסטינית לצרכי בטחון). סרטים שנעשים "כאן" ומיועדים ל"שם". סרטים שעצם עשייתם מעמידה את היוצר בעמדה הצינית של נביא זעם המוקע על ידי כלל ישראל, והוא נאלץ על כן לצאת "לגלות". כמו תפוזי "ג'אפה", גם המותג הזה כובש שווקים בחו"ל.

[חזרה](#)